

CURTEA SUPREMĂ DE JUSTIȚIE

DECIZIE

cu privire la recursul depus de Ministerul Justiției al Republicii Moldova,
în cauza civilă intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Anatoli
Costin, Mariana Moraru, Victor Turuta și Mariana Josan împotriva Ministerului
Justiției al Republicii Moldova, cu privire la constatarea încălcării dreptului la
judecarea în termen rezonabil a cauzei penale și încasarea prejudiciului moral,
împotriva deciziei din 3 septembrie 2025 a Curții de Apel Centru

*(Dosarul nr. 2ra-797/25
NR. PIGD 2-24144426-01-2ra-19112025)*

Determinarea incidenței Legii nr. 87/2011 și a momentului de început al calculării termenului rezonabil în cazul victimelor unei infracțiuni care invocă durata excesivă a procedurii penale în legătură cu nesoluționarea pretențiilor civile privind repararea prejudiciului.

Au examinat anterior cauza judecătorească:

Judecătoria Chișinău, sediul Centru, jud. M. Muruianu,
Curtea de Apel Chișinău, jud. V. Arhip, D. Corlăteanu, N. Ghedrovici

8 iulie 2026

Textul corespunde originalului

Examinând în lipsa părților recursul depus de Ministerul Justiției al Republicii Moldova,

Curtea Supremă de Justiție, în completul compus din:

Stela Procopciuc, *Președinte*,

Diana Stănilă,

Ion Munteanu, *judecători*,

constată următoarele:

ÎN FAPT

1. La 12 decembrie 2024, reclamanții Costin Anatoli, Moraru Mariana, Turuta Victor și Josan Mariana, reprezentați de avocatul Tamara Plămădeală, au depus cerere de chemare în judecată împotriva Ministerului Justiției, solicitând constatarea încălcării dreptului la judecarea cauzei penale în termen rezonabil, încasarea prejudiciului moral în mărime de 200.000 lei, proporțional pentru fiecare reclamant, precum și compensarea cheltuielilor de judecată.

2. În motivarea acțiunii, reclamanții au susținut că sunt victime/persoane prejudiciate în cauza penală pornită în legătură cu deflagrația produsă în incinta cafenelei „La Soacra”, eveniment în urma căruia mai multe persoane au suferit vătămări corporale, iar trei persoane au decedat.

3. Reclamanții au indicat că dosarul penal a fost pornit în anul 2016, însă nu a fost soluționat definitiv nici până la data depunerii acțiunii întemeiate pe Legea nr. 87/2011. În opinia acestora, durata procedurii penale a depășit limitele unui termen rezonabil și le-a afectat dreptul de a obține examinarea pretențiilor civile privind repararea prejudiciului material și moral.

4. Reclamanții au arătat că examinarea cauzei penale a avut următoarea evoluție procesuală: în prima instanță, cauza s-a aflat pe rol în perioada 31 mai 2016 – 22 decembrie 2016; în apel, în perioada 2 martie 2017 – 29 ianuarie 2018; în instanța supremă, în perioada 31 octombrie 2018 – 19 martie 2019; ulterior, din nou în apel, în perioada 4 iulie 2019 – 30 septembrie 2019; în instanța supremă, în perioada 13 iunie 2020 – 22 mai 2021, iar din luna iulie 2021 cauza se află pe rolul Curții de Apel Chișinău.

5. Totodată, reclamanții au invocat că au formulat acțiune civilă privind repararea prejudiciului material și moral cauzat în urma evenimentului investigat în cauza penală. Examinarea dosarului civil a fost suspendată, până la soluționarea irevocabilă a cauzei penale.

6. În aceste circumstanțe, reclamanții consideră că durata procedurii penale, precum și nesoluționarea pretențiilor lor civile într-un termen rezonabil, constituie o încălcare a dreptului garantat de art. 6 § 1 din Convenție și de Legea nr. 87 din 21 aprilie 2011.

POZIȚIA PRIMEI INSTANȚE

7. Prin hotărârea din 9 aprilie 2025 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, s-a admis parțial cererea de chemare în judecată. S-a constatat încălcarea dreptului reclamanților Costin Anatoli, Moraru Mariana, Turuta Victor, Josan Mariana la examinarea în termen rezonabil a cauzei penale nr. 1a-2198/21 (1-16167304-02-1a-27102021) privind învinuirea lui Iarîna Andrei, Toma Vasile, Popel Serghei și Boșcanean Ludmila. S-a încasat din contul bugetului de stat, prin intermediul Ministerului Justiției, în beneficiul lui Costin Anatoli prejudiciul moral pentru încălcarea termenului rezonabil la judecarea cauzei în sumă de 60.000 lei. S-a încasat din contul bugetului de stat, prin intermediul Ministerului Justiției în beneficiul lui Turuta Victor prejudiciul moral pentru încălcarea termenului rezonabil la judecarea cauzei în sumă de 50.000 lei. S-a încasat din contul bugetului de stat, prin intermediul Ministerului Justiției, în beneficiul Marianei Josan, prejudiciul moral pentru încălcarea termenului rezonabil la judecarea cauzei în sumă de 50.000 lei. S-a încasat din contul bugetului de stat, prin intermediul Ministerului Justiției, în beneficiul Marianei Moraru, prejudiciul moral pentru încălcarea termenului rezonabil la judecarea cauzei în sumă de 50.000 lei și cheltuieli de asistență juridică în mărime de 10.000 lei și 800 lei cheltuieli pentru deplasare. În rest acțiunea a fost respinsă ca neîntemeiată.

EXERCITAREA CĂII DE ATAC ÎN ORDINE DE APEL

8. La 14 aprilie 2025, Ministerul Justiției a declarat apel împotriva hotărârii din 9 aprilie 2025 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, solicitând admiterea cererii de apel, casarea hotărârii instanței de fond și emiterea unei noi hotărâri de respingere integrală a acțiunii.

POZIȚIA INSTANȚEI DE APEL

9. Prin decizia din 3 septembrie 2025 a Curții de Apel Centru, s-a respins apelul declarat de Ministerul Justiției și s-a menținut hotărârea din 9 aprilie 2025 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru.

10. În motivarea soluției, instanța de apel a reținut că prima instanță a stabilit corect circumstanțele cauzei, a apreciat corespunzător probele administrate și a aplicat just normele materiale incidente, concluzionând întemeiat asupra încălcării dreptului reclamanților la judecarea cauzei într-un termen rezonabil.

11. Instanța de apel a constatat că reclamanții au invocat durata nerezonabilă a procedurilor penale în legătură cu imposibilitatea soluționării aspectului civil, respectiv cu examinarea excesiv de lungă a pretențiilor civile formulate pentru repararea prejudiciului material și moral cauzat în urma deflagrației.

12. Curtea de Apel a reținut că, în asemenea situații, durata procedurilor penale poate fi apreciată începând cu momentul înaintării acțiunii civile, cu luarea în considerare a criteriilor aplicabile procedurilor civile.

13. Cu referire la complexitatea cauzei, instanța de apel a menționat că obiectul litigiului ține de recuperarea prejudiciului material și moral cauzat în urma vătămărilor corporale produse ca urmare a deflagrației, că probele relevante se aflau în dosar, iar cauza nu ridică probleme de drept de natură inovatoare sau complexă.

14. Instanța de apel a reținut că reclamanții nu au manifestat un comportament necorespunzător și nu au urmărit tergiversarea cu rea-credință a examinării cauzei. Dimpotrivă, aceștia s-au interesat de cursul dosarului, au manifestat bună-credință și au solicitat examinarea cauzei în termeni restrânși.

15. Cu privire la conduita instanțelor și a autorităților, Curtea de Apel a analizat evoluția procesuală a cauzei penale, reținând că aceasta s-a aflat pe rolul primei instanțe în perioada 31 mai 2016 – 22 decembrie 2016, în apel în perioada 2 martie 2017 – 29 ianuarie 2018, la Curtea Supremă de Justiție în perioada 31 octombrie 2018 – 19 martie 2019, ulterior, la rejudecare în apel, în perioada 4 iulie 2019 – 30 septembrie 2019, la Curtea Supremă de Justiție în perioada 13 iunie 2020 – 25 mai 2021, iar după a doua trimitere la rejudecare se află pe rolul Curții de Apel Centru din 27 octombrie 2021 până la moment.

16. Instanța de apel a constatat că examinarea cauzei penale nu a fost finalizată, fiind pe rolul instanțelor de judecată mai mult de 8 ani, iar această durată nu poate fi apreciată ca rezonabilă.

17. Curtea de Apel a mai reținut că, în pofida cumulului de factori care au influențat posibilitatea instanței de a respecta termenul rezonabil, instanța nu a acționat cu diligența necesară, tolerând lipsa de la ședințe a inculpaților și avocaților, fapt care a contribuit la extinderea duratei de examinare a cauzei.

18. Distinct de cele menționate, instanța de apel a reținut că reclamanții au înaintat acțiune civilă în judecată la 21 ianuarie 2020, prin care au solicitat repararea prejudiciului material și moral, însă dosarul civil a fost suspendat prin încheierea din 26 mai 2021 până la soluționarea irevocabilă a cauzei penale.

19. Instanța de apel a apreciat că aceste circumstanțe, deși nu privesc nemijlocit neexaminarea în termen rezonabil a dosarului civil nr. 2-1032/20, constituie temei de admitere a pretențiilor formulate în baza Legii nr. 87/2011 privind încălcarea termenului rezonabil la examinarea cauzei penale.

20. Cu referire la miza procesului, Curtea de Apel a reținut că recuperarea prejudiciului material și moral cauzat sănătății, precum și durata menținerii consecințelor vătămării pe plan fizic și psihic, prezintă o importanță majoră pentru reclamanți, aceștia având un interes sporit în obținerea unei soluții definitive într-un termen rezonabil.

21. Cu privire la prejudiciul moral, instanța de apel a apreciat că sumele acordate de prima instanță sunt proporționale, rezonabile și reprezintă o satisfacție

echitabilă în raport cu durata procedurilor, miza procesului și consecințele suportate de reclamânți.

22. Prin urmare, instanța de apel a concluzionat că argumentele invocate de Ministerul Justiției sunt neîntemeiate și nu justifică casarea hotărârii primei instanțe, motiv pentru care apelul a fost respins ca neîntemeiat.

23. Prin încheierea din 8 septembrie 2025 a Curții de Apel Centru, s-a corectat eroarea strecurată în decizia din 3 septembrie 2025 a Curții de Apel Centru.

EXERCITAREA CĂII DE ATAC ÎN ORDINE DE RECURS ȘI SOLICITĂRILE RECURENTULUI

24. La 10 noiembrie 2025, Ministerul Justiției a depus cerere de recurs împotriva deciziei din 3 septembrie 2025 a Curții de Apel Centru, solicitând admiterea recursului, casarea hotărârilor contestate și emiterea unei noi hotărâri de respingere integrală a acțiunii depuse de Anatoli Costin, Mariana Moraru, Victor Turuta și Mariana Josan.

25. În motivarea recursului, Ministerul Justiției a invocat incidența temeiului prevăzut de art. 432 alin. (1) lit. a) din Codul de procedură civilă, susținând că interpretarea legii de către instanțele inferioare este contrară jurisprudenței uniforme a Curții Supreme de Justiție.

26. Recurentul a făcut referire la jurisprudența privind aplicarea Legii nr. 87/2011, susținând că instanțele inferioare nu ar fi ținut cont de criteriile aplicabile la examinarea duratei rezonabile a procedurii, în special de complexitatea cauzei, comportamentul participanților, conduita instanței și importanța procesului pentru reclamânți.

27. Ministerul Justiției a invocat că prezenta cauză penală implică mai mulți inculpați, expertize tehnice și victime multiple, circumstanțe care justifică o durată mai mare a procesului și care, în opinia sa, au fost ignorate de instanțele inferioare.

28. De asemenea, a susținut că instanțele au acordat despăgubiri morale reclamânților în calitate de victime ale infracțiunii, deși, potrivit jurisprudenței invocate, dispozițiile art. 6 § 1 din Convenție, sub aspect penal, nu pot fi invocate de persoanele vătămate, ci doar de inculpați sau de persoanele cărora li s-a înaintat o acuzație.

29. În opinia Ministerului Justiției, victimele pot invoca durata excesivă a procedurii doar în măsura în care au introdus o acțiune civilă în cadrul procesului penal, iar examinarea acesteia a fost afectată de durata procesului.

30. Totodată, a susținut că, în prezenta cauză, acțiunea civilă ar fi fost formată într-un proces separat și suspendată prin încheierea Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, din 26 mai 2021, motiv pentru care instanțele ar fi aplicat greșit legătura de cauzalitate dintre durata procedurii penale și prejudiciul civil pretins.

31. Ministerul Justiției a invocat și jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, inclusiv cauzele *Maria Luca c. Moldovei* și *Daniliuc c. Moldovei*, în susținerea argumentului că partea vătămată sau partea civilă nu poate invoca durata procedurii penale sub aspect penal, iar aplicabilitatea art. 6 § 1 din Convenție sub aspect civil depinde de existența și momentul formulării acțiunii civile.

32. De asemenea, Ministerul Justiției a invocat temeiul prevăzut de art. 432 alin. (1) lit. e) din Codul de procedură civilă, susținând că hotărârile contestate sunt arbitrare și se bazează în mod determinant pe o apreciere vădit nerezonabilă a probelor.

33. În acest sens, ministerul a indicat că raportul prezentat în cauză ar confirma lipsa unei tergiversări intenționate din partea instanței, examinarea detaliată a cauzei și acțiunile de bună-credință față de drepturile procesuale ale subiecților implicați.

34. Ministerul Justiției a susținut că ședințele de judecată au fost stabilite consecutiv și în termene reduse, inclusiv câte trei ședințe lunar, iar amânările au fost determinate de motive întemeiate, impuse de necesitatea respectării dreptului la apărare și a garanțiilor procesuale ale participanților.

35. A mai invocat faptul că reclamanții nu au depus cereri de urgentare a examinării cauzei și nu au obiectat împotriva amânării ședințelor, acceptând tacit termenele pentru care acestea erau amânate.

36. Cu privire la prejudiciul moral, Ministerul Justiției a susținut că instanțele inferioare au acordat sume excesive, fără ca reclamanții să fi demonstrat existența și întinderea prejudiciului moral pretins.

37. În acest sens, a menționat că intimații nu au prezentat probe veridice, pertinente și concludente care să confirme ce au pierdut pe plan fizic, psihic, social, profesional sau familial din ceea ce ar însemna o viață normală, liniștită și fericită, iar simpla invocare a duratei procedurilor nu justifică acordarea despăgubirilor în cuantumul stabilit de instanțele inferioare.

38. Ministerul Justiției a mai susținut că, în jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, în anumite situații, simpla constatare a încălcării poate constitui o satisfacție echitabilă suficientă, în special atunci când prejudiciul moral nu are un caracter suficient de grav, continuu sau se datorează parțial comportamentului reclamantului.

39. La fel, a criticat și soluția privind compensarea cheltuielilor de asistență juridică, invocând că reclamanții nu ar fi prezentat o listă detaliată a actelor sau acțiunilor efectuate de avocat și a timpului aferent acestora, astfel încât cheltuielile să poată fi verificate sub aspectul realității, necesității și caracterului rezonabil.

40. În concluzie, Ministerul Justiției a susținut că instanțele inferioare au apreciat greșit probatoriul, nu au intrat în esența deplină a cauzei și au dispus încasarea unor sume excesive din bugetul de stat cu titlu de prejudiciu moral, motiv

pentru care a solicitat casarea hotărârilor contestate și respingerea integrală a acțiunii.

LEGISLAȚIA RELEVANTĂ

41. Art. 431 alin. (1), (2) din Codul de procedură civilă:

„(1) Examinarea recursului împotriva deciziilor instanțelor de apel ține de competența Curții Supreme de Justiție.

(2) Asupra admisibilității recursului decide un complet din 3 judecători”.

42. Art. 432 alin. (1) lit. a) și e) din Codul de procedură civilă:

„Recursul este admis dacă: a) interpretarea legii din hotărârea contestată este contrară jurisprudenței uniforme a Curții Supreme de Justiție; e) hotărârea sau decizia este arbitrară ori se bazează în mod determinant pe aprecierea vădit nerezonabilă a probelor;”

43. Art. 434 alin. (1) din Codul de procedură civilă:

„(1) Recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel”.

44. Art. 445 alin. (1) lit. e) din Codul de procedură civilă:

„(1) Instanța, după ce judecă recursul, este în drept: e) să admită recursul și să modifice decizia instanței de apel și/sau hotărârea primei instanțe;”

45. Art. 1 din Legea nr. 87 din 21 aprilie 2011:

„(1) Scopul prezentei legi este crearea în Republica Moldova a unui remediu intern eficient de apărare a dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei și a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești.

(2) Aplicarea și interpretarea termenilor din prezenta lege se fac prin prisma legislației naționale, a prevederilor Convenției europene pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale și a jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului.”

46. Art. 2 alin. (1) din Legea nr. 87 din 21 aprilie 2011:

„(1) Orice persoană fizică sau juridică ce consideră că i-a fost încălcat dreptul la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau dreptul la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești poate adresa în instanță de judecată o cerere de chemare în judecată privind constatarea unei astfel de încălcări și repararea prejudiciului cauzat prin această încălcare, în condițiile stabilite de prezenta lege și de legislația procesuală civilă.

(2) Repararea prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești se face doar în măsura în care încălcarea a avut loc din cauze ce nu pot fi imputate exclusiv persoanei care a depus cererea de reparare a prejudiciului (denumită în continuare reclamant).

(3) Prejudiciul cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești se repară indiferent de vinovăția instanței de judecată, a organului de urmărire penală, a organului responsabil de executarea hotărârilor judecătorești sau a instituției de stat debitoare.

(5) După repararea prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești, statul are drept de regres față de persoana vinovată.

(6) Mărimea reparației prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești se stabilește de instanța de judecată în fiecare caz în parte, în funcție de circumstanțele cauzei în cadrul căreia a fost comisă încălcarea, precum și de pretențiile invocate de reclamant, de complexitatea cauzei, de comportamentul reclamantului, de conduita organului de urmărire penală, a instanței de judecată și a autorităților relevante, de durata încălcării și de importanța procesului pentru reclamant.

(7) Organul care reprezintă statul în instanță de judecată pe această categorie de cauze este Ministerul Justiției.”

47. Art. 4 alin. (1), (2), (3) și (5) din Legea nr. 87/2011:

„(1) Sarcina probațiunii lipsei de încălcare a dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești și a lipsei suportării unui prejudiciu moral îi revine Ministerului Justiției, iar sarcina de a dovedi suportarea prejudiciului material cauzat prin această încălcare și suportarea costurilor și cheltuielilor de judecată îi revine reclamantului.

(2) Instanța de judecată care examinează în fond cauza, organul de urmărire penală, autoritatea implicată în proces sau, după caz, executorul judecătoresc ori autoritatea responsabilă de executarea hotărârii judecătorești prezintă Ministerului Justiției un raport motivat privind modul de respectare a termenului rezonabil și, după caz, dosarul sau o copie de pe dosar.

(3) Raportul privind modul de respectare a termenului rezonabil se prezintă în scris și va conține: numele și prenumele judecătorului, ale reprezentantului autorității implicate în proces, ale executorului judecătoresc sau ale reprezentantului autorității responsabile de executarea hotărârii judecătorești; date despre acțiunile procesuale întreprinse, termenele de realizare și motivarea acestora; date despre acțiunile procesuale întreprinse în vederea accelerării procedurii de judecare, după caz; alte date relevante privind respectarea termenului rezonabil.

(5) Categoriile de litigii menționate se examinează în instanță de judecată în conformitate cu normele legislației procesuale civile, ținându-se cont de particularitățile prevăzute de prezenta lege.”

48. Art. 5 alin. (1) și (2) din Legea nr. 87/2011:

„(1) În urma constatării faptului că a fost încălcat dreptul la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau dreptul la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești, instanța de judecată decide asupra acordării unei satisfacții echitabile de la bugetul de stat în contul reparării prejudiciului moral, material, precum și a costurilor și a cheltuielilor de judecată.

(2) La constatarea încălcării dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești, instanța de judecată poate decide că simpla constatare a încălcării dreptului reprezintă prin sine o satisfacție echitabilă pentru prejudiciul moral.”

49. Art. 219 alin. (1) din Codul de procedură penală:

„(1) Acțiunea civilă în procesul penal se întentează prin depunerea unei cereri, adresate procurorului sau instanței de judecată, de către persoanele fizice sau juridice cărora le-au fost cauzate prejudicii materiale sau morale nemijlocit prin fapta (acțiunea sau inacțiunea) interzisă de legea penală sau în legătură cu săvârșirea acesteia.”

50. Art. 221 alin. (1) din Codul de procedură penală:

„(1) Acțiunea civilă în procesul penal se intentează în baza cererii scrise a părții civile sau a reprezentantului ei în orice moment de la pornirea procesului penal pînă la terminarea cercetării judecătorești.”

51. Art. 6 § 1 din Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale garantează dreptul oricărei persoane la examinarea cauzei sale într-un termen rezonabil de către o instanță independentă și imparțială, care va hotărî fie asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptate împotriva sa.

MOTIVAREA INSTANȚEI

52. Cu referire la termenul de declarare a recursului, Completul de judecată reține că decizia Curții de Apel Centru din 3 septembrie 2025 a fost comunicată Ministerului Justiției la 10 septembrie 2025, iar cererea de recurs a fost depusă la 10 noiembrie 2025. În aceste condiții, recursul urmează a fi considerat depus în termenul prevăzut de art. 434 alin. (1) din Codul de procedură civilă.

53. În conformitate cu art. 431 alin. (1) și art. 442 alin. (1) din Codul de procedură civilă, Curtea Supremă de Justiție verifică, în limitele invocate în recurs, legalitatea deciziei instanței de apel prin prisma temeiurilor prevăzute de art. 432 din Codul de procedură civilă.

54. Prezenta cauză prezintă relevanță pentru consolidarea jurisprudenței Curții Supreme de Justiție în materia aplicării Legii nr. 87/2011 în situațiile în care încălcarea termenului rezonabil este invocată de victimele unei infracțiuni, ale căror pretenții civile privind repararea prejudiciului depind de durata procedurii penale.

55. Examinând criticile formulate în recurs, Completul de judecată reține că obiectul controlului de legalitate îl constituie, pe de o parte, determinarea calității reclamanților de a invoca încălcarea termenului rezonabil în contextul unei cauze penale, iar pe de altă parte, stabilirea perioadei relevante și a cuantumului satisfacției echitabile acordate.

56. În conformitate cu art. 1 alin. (2) din Legea nr. 87/2011, aplicarea și interpretarea termenilor acestei legi se fac prin prisma legislației naționale, a Convenției europene pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale și a jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului.

57. Potrivit art. 2 alin. (1) din Legea nr. 87/2011, orice persoană fizică sau juridică ce consideră că i-a fost încălcat dreptul la judecarea în termen rezonabil a cauzei poate solicita constatarea încălcării și repararea prejudiciului cauzat prin această încălcare. Totodată, potrivit alin. (6) al aceluiași articol, mărimea reparației se stabilește în fiecare caz în parte, în funcție de circumstanțele cauzei, complexitatea acesteia, comportamentul reclamantului, conduita autorităților relevante, durata încălcării și importanța procesului pentru reclamant.

58. În același sens, art. 6 § 1 din Convenție garantează dreptul la examinarea cauzei într-un termen rezonabil atât în privința drepturilor și obligațiilor cu caracter civil, cât și în privința temeiniciei unei acuzații în materie penală îndreptate împotriva persoanei.

59. Din coroborarea acestor norme rezultă că persoana vătămată sau victima unei infracțiuni nu poate invoca, în mod autonom, durata nerezonabilă a procesului penal sub aspectul acuzației penale, această garanție aparținând persoanei acuzate. Totuși, victima poate invoca durata procedurii penale sub aspect civil, în măsura în care a formulat pretenții civile, iar soluționarea acestora depinde de finalizarea cauzei penale.

60. Această concluzie este confirmată și de art. 219 alin. (1) din Codul de procedură penală, potrivit căruia acțiunea civilă în procesul penal se intentează de către persoanele fizice sau juridice cărora le-au fost cauzate prejudicii materiale sau morale nemijlocit prin fapta interzisă de legea penală sau în legătură cu săvârșirea acesteia.

61. Totodată, potrivit art. 221 din Codul de procedură penală, acțiunea civilă se intentează în baza cererii scrise a părții civile sau a reprezentantului ei, în orice moment de la pornirea procesului penal până la terminarea cercetării judecătorești.

62. Prin urmare, în materia examinării termenului rezonabil al procedurii penale la cererea victimei, momentul determinant nu este pornirea procesului penal, ci momentul în care aceasta a valorificat dreptul de a formula pretenții civile, deoarece de la acel moment este pus în discuție un drept cu caracter civil protejat de art. 6 § 1 din Convenție.

63. Aplicând aceste considerente în speță, Completul de judecată reține că instanța de apel a respins întemeiat argumentul Ministerului Justiției potrivit căruia reclamantii, în calitate de victime, nu ar putea invoca încălcarea termenului rezonabil. Or, reclamantii nu au invocat această garanție sub aspectul acuzației penale, ci în legătură cu nesoluționarea pretențiilor lor civile.

64. Din materialele dosarului rezultă că reclamantii au înaintat acțiunea civilă la 21 ianuarie 2020, solicitând repararea prejudiciului material și moral cauzat prin evenimentul investigat în cauza penală, iar dosarul civil a fost suspendat prin încheierea Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, din 26 mai 2021, până la soluționarea irevocabilă a cauzei penale.

65. În aceste condiții, Completul de judecată reține că reclamantii sunt subiecți îndreptățiți să solicite constatarea încălcării termenului rezonabil, însă perioada relevantă pentru aprecierea acestei încălcări nu poate fi calculată din anul 2016, data pornirii cauzei penale, ci din 21 ianuarie 2020, data promovării acțiunii civile.

66. Instanța de apel a reținut corect incidența Legii nr. 87/2011 și existența unei încălcări a termenului rezonabil, însă nu a delimitat suficient perioada relevantă

pentru reclamanți sub aspect civil, validând cuantumurile stabilite de prima instanță prin raportare la durata generală a cauzei penale.

67. Or, chiar dacă durata procedurii penale, în ansamblu, poate explica contextul litigiului, aceasta nu poate constitui reperul principal pentru stabilirea despăgubirii morale acordate victimelor. În cazul acestora, reperul relevant îl constituie perioada în care pretențiile lor civile au rămas nesoluționate din cauza duratei procesului penal.

68. Completul de judecată reține că perioada de la 21 ianuarie 2020 până la examinarea prezentei cauze este considerabilă și a afectat exercitarea efectivă a drepturilor civile ale reclamanților, în condițiile în care dosarul civil privind repararea prejudiciului a fost suspendat până la soluționarea irevocabilă a cauzei penale.

69. În același timp, cauza penală prezintă un grad sporit de complexitate, determinat de pluralitatea inculpaților, pluralitatea victimelor, volumul probatoriului și necesitatea administrării unor probe tehnice. Aceste circumstanțe nu înlătură încălcarea termenului rezonabil, dar trebuie avute în vedere la stabilirea cuantumului satisfacției echitabile.

70. Completul de judecată mai reține că, potrivit art. 4 alin. (1) din Legea nr. 87/2011, sarcina probațiunii lipsei încălcării dreptului la judecarea în termen rezonabil și a lipsei suportării prejudiciului moral revine Ministerului Justiției. În speță, argumentele recurentului privind lipsa tergiversării intenționate și existența unor motive obiective de amânare nu sunt suficiente pentru a exclude încălcarea termenului rezonabil, în condițiile în care pretențiile civile ale reclamanților au rămas nesoluționate o perioadă îndelungată.

71. Totodată, Completul constată că argumentul ministerului privind lipsa cererilor de urgentare sau lipsa obiecțiilor reclamanților față de amânarea ședințelor nu poate conduce la respingerea acțiunii. Obligația de organizare a sistemului judiciar într-un mod care să asigure examinarea cauzelor într-un termen rezonabil revine statului, iar pasivitatea relativă a reclamanților nu poate fi echivalată cu imputarea exclusivă a duratei procedurii acestora.

72. În ceea ce privește prejudiciul moral, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție reține că art. 5 alin. (1) din Legea nr. 87/2011 permite acordarea unei satisfacții echitabile de la bugetul de stat, iar alin. (2) al aceluiași articol permite instanței să decidă că simpla constatare a încălcării reprezintă, prin sine, o satisfacție echitabilă.

73. În speță, Completul consideră că simpla constatare a încălcării nu este suficientă, având în vedere durata procedurii, importanța procesului pentru reclamanți și faptul că aceștia au rămas în imposibilitatea de a obține examinarea pretențiilor lor civile.

74. Cu toate acestea, cuantumurile de 60.000 lei acordat lui Costin Anatoli și câte 50.000 lei acordate celorlalți reclamânți sunt disproporționate în raport cu perioada relevantă calculată din 21 ianuarie 2020, cu complexitatea cauzei și cu criteriile stabilite de art. 2 alin. (6) din Legea nr. 87/2011.

75. În privința reclamantului Costin Anatoli, Completul de judecată reține că situația acestuia justifică acordarea unei satisfacții echitabile într-un quantum mai ridicat, având în vedere circumstanțele particulare reținute de instanțele inferioare, inclusiv consecințele familiale legate de decesul soției sale.

76. Prin urmare, suma de 30.000 lei reprezintă o satisfacție echitabilă proporțională pentru prejudiciul moral suportat de reclamantul Costin Anatoli prin încălcarea dreptului la judecarea cauzei într-un termen rezonabil.

77. În privința reclamanților Moraru Mariana, Turuta Victor și Josan Mariana, Completul de judecată consideră că suma de câte 20.000 lei pentru fiecare reclamant este suficientă și proporțională în raport cu durata relevantă a procedurii, complexitatea cauzei și importanța procesului pentru aceștia.

78. La fel, Completul constată că instanța de apel a menținut corect soluția primei instanțe în partea constatării încălcării termenului rezonabil, însă a validat un quantum excesiv al prejudiciului moral, fără a raporta suficient despăgubirile la perioada relevantă și la criteriile prevăzute de Legea nr. 87/2011.

79. În aceste condiții, se impune modificarea deciziei instanței de apel și a hotărârii primei instanțe în partea cuantumului prejudiciului moral.

80. În rest, argumentele invocate în recurs nu sunt de natură să conducă la o altă soluție, întrucât vizează fie chestiuni deja evaluate corect de instanțele inferioare, fie nu demonstrează existența unor erori de legalitate care să justifice respingerea integrală a acțiunii.

81. Cu privire la cheltuielile de judecată, Completul reține că reducerea cuantumului prejudiciului moral nu schimbă faptul că reclamânții au obținut câștig de cauză în partea principală a acțiunii, respectiv constatarea încălcării dreptului garantat de Legea nr. 87/2011. Prin urmare, soluția instanțelor inferioare privind compensarea cheltuielilor de asistență juridică și de deplasare, la fel, urmează a fi menținută.

82. În conformitate cu art. 431 alin. (1) și (2), art. 432 alin. (1) lit. a) și e), art. 442 alin. (1) și art. 445 alin. (1) lit. e) din Codul de procedură civilă,

COMPLETUL, CU UNANIMITATE DE VOTURI

Admite recursul declarat de Ministerul Justiției.

Modifică decizia din 3 septembrie 2025 a Curții de Apel Centru, precum și hotărârea din 9 aprilie 2025 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, în partea

cuantumului prejudiciului moral încasat în beneficiul reclamanților, după cum urmează:

Se încasează din contul bugetului de stat, prin intermediul Ministerului Justiției, în beneficiul lui Costin Anatoli prejudiciul moral pentru încălcarea dreptului la judecarea cauzei într-un termen rezonabil în sumă de 30 000 (treizeci mii) lei.

Se încasează din contul bugetului de stat, prin intermediul Ministerului Justiției, în beneficiul Marianei Moraru prejudiciul moral pentru încălcarea dreptului la judecarea cauzei într-un termen rezonabil în sumă de 20 000 (douăzeci mii) lei.

Se încasează din contul bugetului de stat, prin intermediul Ministerului Justiției, în beneficiul lui Turuta Victor prejudiciul moral pentru încălcarea dreptului la judecarea cauzei într-un termen rezonabil în sumă de 20 000 (douăzeci mii) lei.

Se încasează din contul bugetului de stat, prin intermediul Ministerului Justiției, în beneficiul Marianei Josan prejudiciul moral pentru încălcarea dreptului la judecarea cauzei într-un termen rezonabil în sumă de 20 000 (douăzeci mii) lei.

În rest, decizia din 3 septembrie 2025 a Curții de Apel Centru și hotărârea din 9 aprilie 2025 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, se mențin.

Decizia este irevocabilă.

Președinte

Stela Procopciuc

Judecători

Diana Stănilă

Ion Munteanu